

ELŐFIZETÉSI ÁRAR:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 8.

A szerkesztőség kéziratok visszatérítését
 vagy megőrszésére nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes adatok ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 26.

A mi panaszunk.

Mikor a nagy hírű főpap I. Lipót király előtt szemére hányta Lobkovicz Venczel kancellárnak a magyar nemzet ellen elkövetett törvénysértéseit, a kancellár annyira dühbe borult, hogy mankóját a távozó főpap után hajtotta.

Ezt a szerepet, sem a főpapét sem a kancellárét, nem veszi fel sem a mostani kancellár, sem főpapjaink valamelyike.

A magyar nemzet népe hazafiasságában, a klérus és az aristocrazia alkotmányos érületében veheti bizalmát, mert úgy a klérus, mint az aristocrazia törhetlen erélyvel működik az *apostoli királyság* magasztos szimbóluma fejlesztésén, őseréjének fentartásán és fejlesztésén.

Az aristocrazia öt tagja volt Bécsben, a burgban, akkor, amikor a Felső sarkon fordulva otthagya őket, kimondván azt a rettenetes szót, melytől hűledezve fordul el a nemzeti önérték.

Ő Felségének nyilatkozata a »Fremdenblatt« szerint is, az összmonarchia újra feltámasztása volt.

1848-ban, december 2-án lépett trónra ő Felsége. Első nyilatkozata Magyarország jogainak elvesztését, az összbirodalom felállítását, a verwirkungs theoriát mondotta ki.

Akkor, amikor ő Felsége az öt pontot a magyar nemzet meghívott képviselői

elé terjesztette, nem tett egyebet, mint megismételte trónra lépésének emlékeztető nyilatkozatát.

Mi más ez, mint következménye ama baljósultu politikának, melyet a 67-es alap pártjai 1867. június 8-ika óta folytonosan ápoltak, 38 éven át a szünetnélküli hátrálással nagyra növeltek.

Ő Felsége, amikor 1904. decemberben feloszlatta az országgyűlést, e hatalmas igékkel hívta a magyar nemzetet a küzdelemre:

Ítéljen a nemzet!

A nemzet ítél!

Az összbirodalom lelkes bajnokait gr. Tisza Istvánnal együtt, leseperte a kormányról és ítélete hatalmas és szigorú volt.

Ezzel az ítélettel szemben ő Felsége kardjára csapott.

Nyilatkozatának 1-ső 2. pontja nem más, mint az erőre való hivatkozás.

Sem a törvény, sem a jogfejlődés nem enged meg ilyet. Az akarat e megnyilatkozása nem más, mint annak kijelentése, hogy: erőm van és én ezt az erőt állítom szembe veletek!

Mi, magyarok, hívek vagyunk Szent István koronájához. Az ősi klenodiumokat úgy tiszteljük, mint országunk és nemzetünk fentartó erejét.

Magyarországnak és a magyar nemzetnek ezredéves joga rejlik abban; ez ad erőt és fényt a koronának, tehát hogyha hívek akarunk maradni Szent István koronájához, nem szabad engednünk, hogy ezt a koronát megtörjék, megcsönkítsák.

A király hitta fel ítéletre a nemzetet. Ezt az ítéletet semmibe venni nem lehet.

És nem lehet akkor, amikor a kormányon levő ügyvezetőség nem állítja szembe állítani a nemzet tagjait egymással.

A magyar szent korona egysége kizárja a világpolgárság eszméjét, a nemzetköziséget, melyet az ügyvezető kormány rövid látása, érthetetlen politikája életre kelt akkor, amikor a kormány segédeszkövé teszi a nemzetközi szocializmust, csak hogy megcsorbíthassa a nemzet jogait.

A rövidlátó, tapintatlan ügyvezető, kormány felhitta az osztrák monarchia szocialistáit hasonló küzdelemre azzal a példával, amelyet Magyarországon adott nekik.

Ő Felségének nem tesznek jó szolgálatot az ügyvezetőkormány férfiai akkor, amikor az ezredéves alkotmányához, Szent István koronájához és az apostoli királyság eszméje elleni küzdelemre, testvér harcra hívják fel a népet az a részét, melynek eszménye a királyság és a nemzet erejének megdöntése.

A népre jogot kiterjeszteni az államfő kötelessége; de ilyen jogot nem lehet kiterjeszteni azokra, akik letagadják magyar nemzeti voltukat, felállítják helyette a nemzetköziség bálványát.

Ő Felsége ezt a kormányt, melynek — nem bevallott — célja megingatni a magyar nemzet hűségét, tiszteletét és ősi erejét, nem tarthatja meg maga mellett, nem bízhatja reá saját személyét, családja érdekeit s ha már Budapesten

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

L e m o n d á s.

Irtta: H. O.

Illatos, meleg kis fészkek. Az asztalok etaszérek tömve tavaszthirdető nyíló virágokkal. Megcsalják az évszakot: mosolyogva illatoznak, míg a fagyos, decemberi szél, jégvirágokat fest az ablaktáblákra. Minden oly puha, édes. A lámpa rózsaszín fénybe burkolja a tárgyakat, melynek körében egy bájos lányalak áll.

Levélkét szorongat kezében. Néha-néha beletekint, mintha nem tudná e néhány sort könyv nélkül.

»Holnap délelőtt érkezem városukba, új állomáshelyemre. Délután, mihelyt ügyeim rendeztem, tiszteletem teszem. Kézcsókkal Pécsi Stefi«.

Tehát az ifjut várja a lány! Lelki szemei előtt egy kép vonult el. Egy bűvös, bájos kép. Zúgó tenyveserdő kellő közepében látja magát, távol a mulatozók vig zajától. Fáradtan

dől egy mohlepte szirthez. Feje fölött az óriás fák csucsai összebörülnek, s csak itt-ott csilámlik keresztül a derűs kék ég. A szirt tövében kicsiny forrás buzog, s a messze távolból a táncz-zene egy-egy elhaló ütemét hozza hozzá a szellő. Arca pirban ég, szemeit lehunyja, mintha félne, hogy az a ragyogó, barna szempár még most is őt nézi. Kezét keblére szoritva felsőhajt és feltekint. Megrázkódik. A szempár, mely elől ily messzire futott, kérdően könyörögve mélyed az övébe.

— Kisasszony, — hajol meg egy huszárfőhadnagy előtte — bocsánat, hogy eddig követtem. Bucsuzom. A kora hajnali órákban utazom. Nem akartam »Istenhozzád« nélkül távozni.

A lány csodálkozva tekint reá. Az előbbi biborszint sápadtság váltja fel.

Kéz-kézben álltak, némán, hosszasan... Egy szó nem hagyja el ajkukat...

A messzeségből mintegy sóhaj, felhangzik a zene utolsó akkordja:

Isten hozzád, édes!

Isten hozzád, kedves...

A férfi keze megremeg... Hirtelen leejti a leány kezét, ügyetlenül szalutál és tova rohan...

Mint egy édes álom elevenedik meg a kép a leány szeme előtt. Azóta szüntelen e fényes szemek tulajdonosára gondol, kivél egy fürdői mulatságon ismerkedett meg. Azóta sem látta őt, s im, ma hozzájuk eljő.

Mily hevesen dobog a lány szive! Aruló pirban ég arca. Keze, az a picziny puha kis kéz mint remeg a férfi nagy tenyerében.

— Ila, édes, drága Ila, szeret engem egy küssé?

A huszárfőhadnagy mind erősebben szoritja magához a remegő lányalakat. Ajkát csókkal zárja el.

A lány lehunyt szemekkel, kábultan pihen karjaiban. Nem tud az ölelés és a csókok

Uj üzlet!

Kenyeres és Engländer cég Szent László-tér,

(a Janky-téle fűszer-üzlet Kossuth-utca felé eső szomszédságában)

tisztelettel tudatja, hogy az összes őszi ujdonságok megérkeztek. Óriási választék van **selyem- és gyapjuszövet** különlegességekben, **blous** és **costum-kelmékben**, **barchetekben**, vászon és fehérneműekben. Rövidárú, függetlenek. Szabad megtekintés vevési kényszer nélkül!

Uj üzlet!

gönyök, szőnyegek,

összetűzött a nemzetköziség a magyarsággal, óvakodni kell, hogy ez irányban az ügyvezetők még tovább menjenek.

Ha van láza Budapestnek, ez még nem országos.

A vidék ereje abban áll, hogy kitart hűségesen alkotmányunk mellett és szánalommal nézi azt a közdelmet, amely elakarja tiporni ősi erőnkét.

Ő Felsége nem feledhette el a történelem meg-megújuló példáit és visszamlékeztetik Deák Ferencz ama mondasára:

Azt a jogot, amit fölünk erőszakkal elvettek, alkalomadtán visszaszerezhetjük, de amiről önként lemondottunk, vissza nem nyerjük soha.

Sinopeus

Mi lesz?

Ezt ugyan senki sem tudja, az a piros borítéku füzet legkevesebbé, amelyet Csávolszky Lajos irt. Hanem azért a szerző ezt a hangzatos címet biggyesztette oda — vakulj magyar gyanánt. Hadd vegyék az ő könyvét a hiszékenyek.

Persze azzal a felelettel adós marad Csávolszky, hogy mi lesz? De nagyobb baj, hogy még azt sem tudja, mi van? Soha még jobban össze nem kuszáltak a valót, mint azt Csávolszky teszi. Régi időkől vett, régi viszonyok között keletkezett idézetekből olvas a jelenre s ebből süti ki, hogy a koalíció azt sem tudja, mit akar, mindenik tagja mást akar, de az ország javát egyik sem akarja, hanem a szabadelvűpárt. Olyan zöld beszéd ez, amelyet legfeljebb a Lloyd klubban s a Népszavánál hisznek el. Csattanója pedig az, hogy a »koalíció« a nemzet éberségének meglopására törekszik.

Novibazár megszállása.

Egy fővárosi esti újság mult pénteken bocsátotta szélnek a nagy szenzációt, hogy az osztrák-magyar csapatok megszállják Novibazárt. Mi is megkaptuk pénteken éjjel a kalandos hirt, de nem ültünk fel neki és nem adtuk le. Minden egyébtől eltekintve, szerteszéjjel az országban mindenütt akad tiszt, vagy kiszolgált katona, aki a közelebbi, vagy távolabbi multban odalenn a már régesrégén megszállt területen töltötte szolgálati idejét egészen, vagy részben. Csodálatos mégis, hogy a sajtót tulyomó részben, tehát a komolyabb irányt is, frappirozta a riasztó színezetű híresztelés és hitelt adott neki a szombat reggeli lapokban. Vasárnapra azonban mindenütt tisztázódott a helyzet és lefújt az egész rövidéletű szenzációt. A külügyminiszterium a részéről már közzétett czáfolatokon kívül, még egy-két utóhullámot is megereszt most, hogy a fölfúj pletyka élet minél jobban letompithassa.

Fremdenblatt félhivatalosa ugyanis utal azokra a szenzációs hírekre, amelyeket legutóbb belgrádi forrásból a Balkánpolitika kérdéseire és eseményeire vonatkozólag terjesztettek és egy orosz diplomatának arra az állítólagos kijelentésére, hogy Oroszország lemond a macedóniai reformakcióban való közreműködésről és a macedóniaiak érdekében önállóan kíván eljárni, továbbá arra a hírre vonatkozólag, hogy osztrák-magyar csapatok meg akarják szállni Prepoljét és hogy fegyvereket osztanak szét az ottani lakosság között s végül, hogy az osztrák-magyar csapatok Mitrovicza felé nyomulnak előre. Mindezekre a hírekre vonatkozólag a Fremdenblatt a következő megjegyzéseket teszi:

Az első és egy állítólagos — sajnos — ismeretlen diplomatától származó hír a pétervári kabinet mindennemű közleményével és intézkedésével ellenkezik. Prepoljét az 1879.

évi konvenczió értelmében osztrák-magyar csapatok már 26 év óta tartják megszállva. A fegyverek szétesztéséről és a Mitrovicza ellen való vonulásról szóló hírek pedig azokhoz a nevenséges koholmányokhoz tartoznak, amelyeket bizonyos szerb politikusok az osztrák-magyar Balkánpolitika meggyanusítása czéljából terjesztenek. Ezeket a szenzációhajlászó híreket eddig csak azért nem czátolták meg, mert alaptalanságuk már eleve minden kétségen felül áll.

A politikai válság.

Példátlan a felháborodás a főváros polgársában a nemzeti zászló tegnapi este bemocskolása miatt. Ebben az ügyben este nyolcz órakor a Sas-körben értekezlet lesz, amely elhatározza a tüntetések folytatását. A szociálisták lapja, a »Népszava« lámpavasat ígér a koalíciónak. Mivel a korona nem adta beleegyezését az általános választói jog tervéhez, a nemzeti küzdelem ellen hirdetnek átlátszó következetességgel irtóháborút. Annál nyugodtabban tehetik, mert a régi szövetségesnek, a belügyi ügyvivőnek tesznek vele szolgálatot. A belügyminiszteriumból ugyanis ma délelőtt sürgős utasítás érkezett a főkapitánysághoz, mely elrendeli, hogy a független polgárság tüntetését el kell szorítani és semmiféle felvonuláshoz nem szabad engedélyt adni. Ha csak nem szociáldemokratáknak.

Gróf Cziráky Béla, akinek ma reggel kellett volna Budapestre érkeznie, eddig nem jött meg. A koalícióban különben is jelentéktelennek tartják esetleges szereplését, mert az legfölből a király válaszána átadására szorítkozik, de a kibontakozás tárgyában propozíciók tételére nem lesz jogosult. Annál kevésbé, mert szemmel látható, hogy az udvar nem is kíván olyan kibontakozást, amelyben a koalíció oldja meg a válságot.

Özöne elől védekezni. Nem tud ellenkezni és nem akar. Erzi, hogy e két kar az élet minden viharától megóvjá őt.

Szive hatalmasan vonta a huszárhoz. De hogy mégis oly hamar, másodszeri találkozás után, ily váratlanul megnyilatkozzék nem, arra meg nem volt elkészülve. E huszáros attack készületlen találta.

Hogy a mindenkétől kényeztetett büszke Pécsy hozzá, a szegény leányhoz leereszkedjék? Csodás tündérmesebe illő! A királyfi lehajol s a kicsiny mezei virágot mellére tűzi. Valóság, vagy büvös bájós álom?

Ila nem meri szeméit felnyitni, fél, hogy a tündéralom szétfoszlik. Édes mosolylyal hallgatja a vallomások s jövődö terveit, melyeket egy-egy hoszu csók szakít félbe.

Boldogan fonja át karjaival a férfi fejét s alig hallhatóan suttozja:

— Szeretlek, szeretlek.

— Én édesem, üdvösségem, menyországom! Mily boldoggá tettél e vallomással! Csak már egészen enyémnek mondhatnám. De itt lesz nemsokára az az idő, midőn az én édes kis feleségemet otthonomba röphithetem.

Szép tavaszi délután. Langyos meleg árad be a nyitott ablakon a szobába. A gyöngö fuvallom a kertből édes illatot hajt. Külömben nyugodt, csöndes az egész természet.

Bezzeg Ila nem oly nyugodt. Izgatottan lépeget szobájában. Szemei hol az órlapon, hol az ajtón függnek. Öt órára várja Pécsyt, kit két napi szolgálati ut tartott távol.

Az óra mutatója csigamód halad Még csak félöt, — még egy hosszu, izgalmas félóra! Ah, végre őt!

Nyugodtan, méltóságosan hangzik a közeli toronyóra egyforma kongása.

Ila megremeg.

Az ajtó mögül léptek nesze hallatszik. Hirtelen odafut, de nem a várva-várt kedves, hanem egy szolgáló, levéllel kezében jelent meg a küszöbön.

Ila gyorsan elkapta a levelet s meredten tekint az előtte oly ismerős kézvonásokra. Idegesen tépi fel a koritékot.

»Tisztelt Nadsád! Nem lehet, nem szabad az eddig használt címzéssel élnem. Szívem a fájdalomtól összeszorul, de nem tehetek más-ként. Nem álmithatom tovább önmagamot, s önt, ki mindennél drágább nekem. Meg kell ismerni a teljes valóságot. Hittem, reméltem, hogy ezen egyetlen akadályt le fogom küzdhetni. Nem lehetett! Atyám nem hozhat újabb áldozatot. Birtoka tulon tul van terhelve. Hogy boldogságom ily anyagi tönkön épüljön... nem! ez lehetetlen. Ezt ön is be fogja látni. Ismerem nemes szívét. Ila, édes, drága Ila, nem kívánhatja, hogy atyámat, anyámat és nővéreimet a nyomorba döntsem. A valóság így áll: Nem tudtam, hogy atyám anyagi zavarokkal küzd. Erről ez ideig mi tudomásom sem volt. Esküszöm, férfiu becsületszavamra esküszöm! Atyám csak most világosított fel kétségbeesztő helyzetéről. Minő éjszakám volt!

Nem marad számomra más, mint: a lemondás, vagy rangomról, vagy az ön drága szerelméről... Előbbiről nem lehet, atyámnak tartozom ez áldozattal. Holnap örökre távozom. Áthelyeztetésemet kértem. Kérem, ne ítéljen el... s ha lehet felejtse. Örökre hive: Pécsy.

A leány sápadtan ül az ablaknál; feje lehanyatlik, szemei fénytelenek. Egy könyecsepp sem jelen meg a pillákon, azok visszahullanak lelkére.

— S én mint szerettem őt!

Az ajtó hirtelen föltáru. Egy dult arcza alak rohan be.

Ila nem hallja a lépések zaját, nem érzi meg a férfi jelenlétét.

— Ila, édes Ila! — könyörög Pécsy.

— Mit keres itt?

— Még egyszer látni óhajtottam és bucsut venni.

— Hagyjon el, — szól a lány szilárdan.

A férfi sápadtan hátrált.

— Igaza van, na jellemtelen embernek gondol, ki egy lány szerelmével visszaélt. Tudom mi a kötelességem. Isten Önnel! Becstelennül, öntől elítélve nem élhetek.

A lány szemei előtt rézpiros karikák keringnek. Hallja a revolver durranását, a test zuhanását.

A férfi közeledik az ajtó felé; keze már a kilincsen.

A lány ágyában egyrezsibong: vér vér...

— István, — kiált és két kezét arczára szorítva a székre rogy.

A férfi hirtelen ott terem. Letérdel a lány előtt, arczát ölébe temetve suttozja:

— Nem, nem tudok rólad lemondani!

A lány odaborul a férfi keblére.

A kertből illat száll föl.

Az édes csöndet a lány törli meg s akadozva szól:

— Én teszek szerencsétlenné. Mi lesz veled?

— Lemondás, — szól a a férfi hamiskás mosolylyal szemében.

— Lemondás? — inog a lány.

— Lemondás tisztí rangomról!

Fejérváry Bécsben.

A félhivatalos »Bud. Tud.« jelenti: Báró Fejérváry Géza miniszterelnök ma délután legfelsőbb meghívás folytán Bécsbe utazik.

Gautsch a Reichsrathban.

A Reichsrath mai ülése nem volt olyan viharos, amilyenek várták. Mikor Gautsch miniszterelnök bevonult a kormány tagjaival, a karzatról kiáltások hangzottak:

— Le Gautschsal!

A szocziáldemokraták felugráltak a helyükből s a miniszteri padok felé kiabáltak:

— Jograblók! Le a választási jog hiánáival!

Azonban a nagy zürzavarnak sem volt nagy jelentősége, mert sem a szocziáldemokratákat, sem a német nemzetiek, sem a keresztényszocziálisták nem támogatták. A beérkezett iratok elintézése után a miniszterelnök beszédébe kezdett, a melyben megmagyarázta a magyar válság dolgában való állásfoglalását. Lárnozta a beszéde közben, de csak egy ízben volt kénytelen perczekig összefont karral nézni, amikor a megakasztott beszédét folytathassa. Különbö elmondotta, amit akart.

A válság és a közigazdaság.

A *Nationalzeitung* a »Magyar konfliktus gazdasági oldala« című cikkét a következőképen végzi: A vállalkozási kedv a hosszú idő óta huzódó válság következtében a monarchia mindkét államában megbénult. Ujat nem építenek. A fennálló telepeket nem nagyobbítják. A megrendelés a legsürgősebb szükségletre szorítkozik. A jó termés és a válságos állapot mielőbbi befejezésének munkája a válság kedvezőtlen hatásait elfödte és enyhítette. A zavarok következményei azonban abban az arányban érvényesülnek újra, a mint a normális viszonyok helyreállítását ismét kitolják és a most fennálló bizonytalanságot tartóssá teszik.

Nagy Ferencz nyilatkozata.

Némelyik budapesti lap ma azt írta, hogy Nagy Ferencz és disszidenstársai elhatározták a függetlenségi pártba való belépést.

Az Uj hírek munkatársa ma fölkereste Nagy Ferenczet és megkérdezte tőle, mi igaz ebből a hírből.

— Szó sem igaz belőle — mondotta Nagy Ferencz. — Hiszen az utóbbi napokban alig érintkeztünk egymással és alkalmasint csak a jövő hét folyamán fognak értekezni.

— Nem tartozik e azonban a lehetőségek közé, hogy az új disszidensek belépnek a 48-as pártba?

— Hát erre bajos nekem igennel vagy nemmel válaszolnom — mindaddig, amíg elvbarátaimmal az ügyet meg nem beszéltem. Ma csak annyit mondhatok, hogy mi azért léptünk ki a szabadelpvűpártból, hogy egy kormányképes többség létrejövételét elő segítsük. Közéledünk-e a célunk felé, ha belépünk a függetlenségi pártba? Ismétlem, erre a kérdésre ma még nem lehet szabatos választ adni.

Az általános és titkos szavazati jog dolgában milyen álláspontot foglalnak el az új disszidensek?

— Nagyon sajnálom, hogy erre a kérdésre sem felelhetek precízzen. Ami az én nézetem illeti, őszintén megmondom, hogy én az általános és titkos szavazati jognak híve semmiképpen nem vagyok. Még a választói jogosultság kiterjesztését is igen, igen megfontolandónak tartom. Véleményem szerint, a magyar intelligencia befolyását biztosítani kell — az elsőrangú nemzeti érdek. Nem tudom, hogy biztosíthatjuk ezt a befolyást, ha a választói jogosultságot kiterjesztjük . . .

. . . Ugy értesülünk, hogy az új disszidensek a jövő hét elején tartanak értekezletet, amelyen fontos határozatokat fognak hozni.

Angol lap a magyar válságról.

A *Daily Maily* írja: A magyar parlamenti többség vezetői fogadásának módja a Hofburgban alkalmas arra, hogy a legszélesebb körben általános telhaborodást idézzon elő. Ha nem csálnak a jelek, a legujabb fordulat a magyar parlament eseményeire is végzetes befolyást fog gyakorolni. Ha most a nép nem gyakorol erős nyomást vezetőire, akkor Norvégia példája egész Európa szemeláttára Magyarországon is megismétlődhetik, de a következmények ezuttal sokkal veszedelmesebbek lehetnek. A brit nép mindenkor hűséges és jóakaratu barátja volt Magyarországnak és éppen ez okból azt óhajtáná, hogy a nemzet kívánságait lassub tempóban érvényesítsék. Magyarország jól meggon-dolja, hogy merre halad.

Szanatóriumot Nagyváradnak ?

Írta: Okolicsányi Kuthy Dezső dr.

egyetemi tanár, az Erzsébet Királyné Szanatórium igazgató-főorvosa.

Eredendő sajátossága az emberi természetnek, hogy a csodásat szereti és keresi egyszersmind. Látjuk ezt a betegségek ellen való küzdelemben is.

A tüdővésznek — korunk e nagy csapásának — rémével szemben röviddel ezelőtt még teljesen fegyvertelenül állottunk. Ma ismerjün az óvógyógymódját, profilaksztvét teljesen; a baj kezdeti eseteit meggyógyítani, sőt már előre haladott eseteit is sokszor tartós javulásra bírni tudjuk — ám a helyett, hogy meglévő eszközeinkkel erélyesen szállnánk vele harcra, keressük ismét a csodát, a bűvös szert, mely a gümőkór mérgét tán napok, legfeljebb rövid hetek alatt elpusztítsa, kiűzze a szervezetből.

Folyik tehát a keresés a tudományos világban, élénkebben tán még mint eddigé, a tuberculózis specifikus szere után; folyik és — sajnos — ki tudja meddig fog folyni, míg valamelyes számbavehető eredmény kerül fel-színre . . .

És ezenközben mitörténik a sok hervadó élettel?

Különös, hogy Németország, melynek orvos-tudományi kutatása a jelenben a legintenzívebb valamennyi nemzeté között, óriási akciózt fejtett ki már eddig, hogy felhasználja a gümőkór veszedelme ellen a meglévő fegyvereket: hatvannál több sanatórium működik ma áldásosan a németek földjén. Az angol faj a szigetországban és a nagy tengeren túl egyaránt hasonló irányt követ: nyugodtan állítja a hidienikus kurával orvosló tüdőgyógyintézeteket. A francia sajtó egyre támadja ezt a főképpen német irányt, felhányja a sanatóriumi kezelés gyöngéit — de a társadalom szép lassan mégis rálépett már a sanatóriumok álsításának útjára. Összetett kézzel ők sem várják a csodát. Nekünk sem szabad.

Senki sem vágya úgy a tüdővész fájlá-gos óvszerének birtoka után, mint mi, sanatóriumi orvosok, akik — bátran mondhatni, hogy legnehezebb orvosi működésünkben — a gümös betegség nagy rombolását színről-színre látjuk s nem egyszer — a súlyos vagy már előhaladt esetekben hatalomtalanul állunk az enyészet angyalával szemben. Esengenék egy jó segédeszköz után, mely, ahol a mai fegyverek tompának bizonyulnak, átvehesse az elke-seredett küzdelmet a baj hidrájával szemben,

— de meggyőződésünk, hogy a sanatóriumi okszerű gyógyítómód, mely napjainkban is oly sok szép eredményt enged elérni, nagy jelentőségét elveszíteni soha sem fogja azon egyszerű ok miatt, mert ama faktorok ellenke-zőjét tartalmazza, — amelyek a bajt magát létrehozzák.

Levegőtlenességgel szemben sok szabad le-vegő, poros légkörrel szemben tiszta atmosz-féra, fénytelenességgel szemben a napfény bősé-gé, szennnyel szemben kiáltó tisztaság, elpu-hultsággal szemben edzés, az önfekció elszó-rásával szemben a septikus viselkedés, stb. van a sanatóriumokban s az általunk legjobban áhitott csodaszer is ezen körülmények között fog mindenkor a legtöbb csodát tehetni, a tüdővész profilokszisának iskolája pedig min-denha csak a sanatórium marad.

Legyünk tehát mi is azon, hogy minél több mentsvárat állíthassuk hazánkban segede-lem hián romlásnak dülő felebarátainknak!

Hál' Istennek, mind jobban rajta is va-gyunk.

Bizalommal tekinthetjük ujabban *Várad* szép mozgalmát is.

Erős hitünk, hogy a *Sebes-Körös* metropo-lisa, melynek czimerében is ott van a hatalom és a védekezés jelvénye, az orosz án és csata-bárd, erős kitartó akciózt indítand ötvezernyi népének, de az egész megye s a keleti vidé-kek lakosságának általában, védelmére a kor legpusztítóbb népbetegségével szemben.

Ahol 8 magyar lap lát napvilágot, az ér-telmiség izmos, a szellemi élet fejlett s a hol a közintézetek száma mégis egész kis légió, — nem fér hozzá kétség, hogy mihamarabb meg-teremthető leszen egy — habár eleinte kicsiny — népszanatórium s az annyiszor fegyverben állott nemes város megfogja falai között ritki-tani a sorvadás bujkáló veszedelmét.

Adja a Mindenható, hogy mielőbb úgy legyen!

UJDONSÁGOK.**TÁJÉKOZTATÓ.**

Szept. 28. Iskolaszéki ülés d. u. 4 órakor.

Szept. 30. Szinügyi-bizottság ülése d. u. 3 órakor.

Okt. 1. Stark-jubileum.

Október 1. A hegyközség közgyűlése.

Okt. 3. Pénzügyi szakbizottság által kiküldött ad hoc bizottság ülése d. u. 3 órakor.

Okt. 7. Pénzügyi szakbizottság ülése d. u. 3 órakor.

Fetser Antal helyettes püspöki helynök.

Szmrecsányi Pál püspök Ó Excel-lentiája mindjárt, amint váradi püspöki székét elfoglalta, *Vinkler* József cz. püs-pök, nagyprépostot, aki b. e. Schlauch bibornoknak is éveken át helynöke volt, a püspöki szék üresedése idején pedig mint káptalani helynök kormányozta az egyházmegyét, általános helynökévé ne-vezte ki.

A nyáron, augusztus elején *Vinkler* püspök beteg lett s hogy az egyházmegye kormányzásában fennakadás ne forduljon elő, az Ausseeben üdülő főpásztor *Fetser* Antal apátkanonokot bizta meg az egyházmegye ügyeinek vezetésével, aki mint irodaigazgató és oldalkanonok egy évtized óta tevékeny részt vett az egyházmegye kormányzásában.

E megbízatást f. hó 20-án Budapesten kelt körlevelében a következőleg tudatta Szmracsányi püspök egyházmegyéje papságával:

»Gondoskodni kívánván arról, hogy távollétem alatt Méltóságos és főtisztelendő Vinkler József v. püspök, nagyprépost, általános helynök urat a helynöki teendők, melyeket lelkem megnyugtatósára annyi önfeláldozással lát el, tulságosan le ne kössek s drága egészségének kellő ápolását is lehetővé tegyék: mult hó 11-én 2085—1905. sz. a. Ausseban kelt elhatározással feltétlen főpásztori bizalmam jeléül megbízam ft. Fetser Antal cz. apát, oldalkanonok urat, hogy Mélt. és ft. Vinkler József v. püspök, nagyprépost, általános helynök ur akadályoztatása esetén s mindannyiszor, valahányszor erre általa felhívatik, őt helynöki állásában ugyanazon hatáskörrel, melylyel őt 1903. évi október hó 10-én 2170. sz. a. és folyó évi márczius hó 17-én 345. sz. a. felruháztam, rövidebb vagy hosszabb időn át helyettesíttesse s a helynöki teendőket ezen időn át az egyházi törvények értelmében elláthassa.

Mit egyházmegyéim t. papságának azzal juttatok tudomására, hogy az 1903. évi október hó 10-én 2170 sz. a. általános helynökökre vonatkozólag kiadott rendeleteimet és intelmeimet helyettesére is kiterjesztem.

Az egyházmegye papsága hódolattal fogadja főpásztori intézkedését és kétségkívül örömmel és megnyugvással látja az egyházmegyei kormányzat élén azt a férfit, kinek papi buzgóságát, hajthatatlan jellemét, mély tapasztalatát, éles, biztos ítélőképességét, áldozatkészségét és fáradtságot nem ismerő munkaszeretét régóta ismeri.

E közlemény szolgáljon magyarázatul azon híreknek, amelyek a helyi és a fővárosi sajtóban olyan formában kerültek felszínre hogy az egyházmegye koadjutort kap.

Előfizetési felhívás.

Az élet egyetemére átvitt keresztény hit s a komoly munkában megnyilatkozó hazaszeretet azok a legfőbb irányelvek, amelyeket egy dezzenniummal ezelőtt lapunk homlokterébe állítottunk. Tántoríthatatlan, következetes meggyőződéssel valljuk ugyanis, hogy lelkiismeretben kötelező elvek nélkül, bensőleg átértett hivatás nélkül, a legmesszebbmenő áldozatokra kész ügyszeretet nélkül, magasra tűzött ideális célok nélkül a sajtó léte jogosulatlan, utmutatása tévétel és elhibázott, működése meddő, haszontalan, sőt egyenesen veszélyes.

Ilyen princípiumok szemmel tartása mellett igyekeztünk komoly, tartalmas, korszerű, változatos lapot adni. Gárdánkban éppen ezért a készültségnek, a tudásnak, a rátermettségnek és az erkölcsi integritásnak kellő fajsúlyát tekintettük domináló momentumnak. Ezzel a táborokkal mindenkor olyan lapot kívántunk kiállítani, amely a hazai katolikus renesszánsz előnyomulásával lépést tartson, azt a maga hatáskörében irányítani alkalmas és méltó legyen.

Hogy hivatásunkat betöltöttük, legközevebb tanuja olvasóközönségünk, amely hűségesen kitartott mellettünk az évek folyamán

Kérjük ezt a pártolást továbbra is. Joggal appellálunk a városok és faluk keresztény intelligenciájára, a papi és világi tanárookra, a katolikus néptanítókra, a honorácziórokra, tisztviselőkre, földbirtokosokra, gazdatisztekre, az érdemes polgári osztályra, egyszóval *mindenkire számítunk*, aki a keresztény Magyarországot, a sokféle nyügtől szabad, hitvallásos vagyonos, magyar nemzet állam kiépítését akarja. *Ne huzódozzék senki, mert aki nincs velünk ellenünk van.*

Kivánatos azonban, hogy nagyrabecsült előfizetőink közül azok, akik előfizetésükkel esetleg hátralékban volnának, talán egy-két-három évről is, lapunkat ne csak megrendeljük továbbra is, hanem jelentékeny összeget kitevő tartozásukat meg is fizessék. A lapkiadás témérdek anyagi teherrel, felelősséggel jár, ami aztán egészségtelenül megnövekszik akkor, ha még a közönség részéről elvállalt kötelezettségek teljesítése is elmarad, *nem ritkán többszöri fölcszólítás után is.*

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatását, az előfizetési pénzeknek valamint, az esetleges hátralékoknak, ahol fölmerültek, beküldését.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 .

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 .

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 .

A TISZÁNTÚL szerkesztősége és kiadóhivatala

* **Egyházmegyei hírek.** Heilinger József a Szt. József-intézet volt prefektusa a helybeli kir. kath. fitanítóképezde igazgató-tanárává, Szabó József és Mutschenbacher Gyula Szt. József-intézeti praefektusok képezdei segéd-tanárokká nevezettek ki. — Lencse Agoston kapuczinus atya a gyöngélkedő plebános kiegészítésére Gádorosra küldetett. — A berettyóújfalusi plebániára a püspök — október 10-iki lejárattal — pályázatot hirdet.

* **A bíróság köréből.** Az igazságügyi miniszter Tatay Bertalan margittai járásbírói végrehajtót a szatmárnémeti-i járásbíróshoz helyezte át s helyébe a margittai járásbíróshoz végrehajtóvá Elischer Lajos pestvidéki törvényszéki díjnokot nevezte ki.

* **Karg ezredes üdvözlése.** Lapunk tegnapi száma megemlékezett arról a kitüntetésről, mely háziezredünk derék parancsnokát a királyi kegy és elismerés révén érte. A 37. gyalogezred megragadta hát a kedvező alkalmat, hogy szeretett parancsnokát meleg szívvvel üdvözlje és szeretetének meg ragaszkodásának ünnepies kifejezést adjon. Az ezred legénységét képviselt küldöttség üdvözlését a várban fogadta báró Karg ezredes, ahonnan adjutánsa kíséretében a Kereskedelmi Csarnokba hajtott, melynek dísztermében utolsóig összegyűlve várta megérkezését az ezred tisztikara. Az ünnepelet Vivenot Oszkár ezredes üdvözlötte nagyon szép beszédben, megemlékezve báró Karg ezredes kiváló katonai erényeiről, fölülte rokonszenves egyéniségéről s arról a tiszteletről és becsülésről, amelylyel iránta nemcsak az ezred minden rendű és rangú tagja, hanem a

város egész társadalma viseltetik. A tisztikar a beszéd végén lelkesen megéljenezte parancsnokát. Vivenot ezredes szavaira az ünnepelet meghatottan válaszolt, megköszönve a figyelmet, szeretetet és ragaszkodást, mely iránta megnyilvánult s melyet ezután is egész lelkével megérdemelni törekszik. Majd a jelenlevő tisztekkel egyenként kezet fogva, adjutánusától kísérve, eltávozott.

* Bizottsági ülések a városházán.

Szombaton délutánra két gyűlést is tűztek ki a városházán. Délután három órakor tartja az új szini szazonban első gyűlést a város szini-ügyi-bizottsága. A gyűlés tárgyai elnöki előterjesztések, az októberi műsor s esetleges indítványok lesznek. — Ugyancsak szombaton délután s szintén három órakor a jogügyi bizottság tart gyűlést a városházán.

* Esperesi gyűlések.

A központi kerület papsága tegnap tartotta őszi gyűlést a váradi-velencei plebánián, ahol megjelentek: Dencs János tb, kanonok, esperes, Gabriely Lajos, dr Vuaskics Gyula, Richter Jenő és Hamernyik Sándor plebánosok. P. Klédorfer Lambert helyettes házfőnök, Serly Viktor igazgató-tanár, Mellau István hittanár, Besser Hugó, dr Lesztván Endre és Knecht János segédlelkészek. A gyűlést, melyet szent mise előzött meg, Dencs János esperes vezette. Első sorban jegyzőkönyvileg üdvözlöttek Fetser Antal provikáriusi kinevezését. Azután az egyházi, iskolai és egyleti ügyeket tárgyalták le, végül Besser Hugó liturgikus felolvasást tartott. Gyűlés után a kerületi papság Gabriely plebános vendégszerető asztalához ült. — Ugyancsak tegnap tartotta gyűlést a bihari kerület papsága Csátáron, a kerületi esperes Trenhauser József vezetése alatt.

* Atilla sirja.

Szentesről rendkívül érdekes hír érkezik. Egy, a város határában feltárt hun sirban olyan csonttárgyat találtak, a melyen az Atilla név olvasható. A fölfedező reméli, hogy rá fog bukkanni a hun fejedelem hamvaira is. Nemrég történt, hogy Csallány Gábor, a szentesi történelmi és régészeti társulat öre a felsőcsordajárási földeken föltárt száztizenkét hun sirt, köztük két lovas sirt is. Most, hogy a leletet osztályozta, egy csonttárgyon ruhákat talált, a ruhás fölirat e csonttárgyon öt betűből áll, melyből három betű értelmét teljesen megállapította. E szerint az első és az utolsó betű, at, az utolsó előtti betű l, míg a másik két betű közül az egyik a t betűhöz, a másik az i betűhöz hasonlatos, úgy hogy ha ez való, akkor Atilla olvasható a csonttárgyon. A fontos fölfedezésről, a fölirat hű másolatának kapcsán, Csallány Gábor azonnal értesítette a Nemzeti Múzeum régiség-tárának tudós osztályigazgatóját, Hampel József drt. kérve, hogy a föliratot szintén tanulmányozza ez őt a megtejtésről értesítse.

* Irás a mozgópóstáról.

Hát igen. Megrovási kalandot rovunk föl róla, amint János bátyánk, a haza vándorlantos szokta volt röviddel ezelőtt, amikor még élt. Nagyváradról Szombathelyre ment a levél. Ha még csak levél lett volna. Cikk volt biz az, még hozzá aktuális politikai cikk egyik élénken szerkesztett, bátor dunántúli katolikus lapársunk számára. A lehető leghitelesebb forrásból tudjuk, hogy annak, aki irta, nem járt virágfakadason a gondolatja, mint abban a jólismert poémában, amelyik a szegedi lapról szól, sőt azt is tudjuk, hogy maga a cikkíró adta a pó táskába a levelet a pályaudvaron délelőtt 11 óra előtt. Budapesten át másnap reggel Szombathelyen kellett volna lennie. De nem ért oda, csak harmadfélnapi késéssel. Hogyan? Eivitték először Navyszombatba. Onnan fölküldték Szepesszombatba. Onnan végre mégis jól irányították. Így aztán — szombat reggel helyett hétfőn este került rendeltetési helyére, ahol persze már rég idejét multa. Hm! Ennyi kóborlás után már elmehetett volna Muraszombatra,

onnan Rimaszombatba. Aztán ide-mihozzánk Szombatságra, innen megint a fogarasmegyei Alsószombatfalvára, onnan a veszprémmegyei Bakonnyomagyar-szombathelyre. Még innen mindig elvándorolhatott volna, bár igaz, hogy csak utolsó postákon keresztül — az udvarhelymegyei Szombatfalvára, ahonnan átsétálhatott volna Fogarasba, Keletifelszombatfalvára, innen pedig a zalamegyei Pórszombatra. És így tovább — in infinitum. Így van az, amikor sok bába között olvész a gyerek és sok egyforma nevű irány között rossz beosztással a levél. Ami bizony a mai kulturigények mellett öreg hiba.

* **Lármás utcák.** Megkezdődtek az iskolák és ezzel együtt az utcai lármá hatványozódott. Van egy pár iskola és abban vagy kétszáz gyermek kik mikor kiszabadulnak az iskola falai közül háromezréz féle hangon rendeznek hangversenyt, az ember valami kisebb szerű keletázsiai háboruban képzelet magát ha esetleg utja köztük visz el, sőt az ágyu golyók sem hiányoznak, pótolja az ideai bötermásü vadgesztenye. No még csak az kell aztán, hogy megszólíts a gyermekek közül egyet is, hogy legalább ne az ember szeme körül hajigáljanak azt gondolod lejjebb hagynak a háborusdival, de hogy csak azt éred el vele hogy ugy togsz kinézni, mint egy összelyukadt czéltábla, a sok sáros gesztenye mind biztosan talál. Jó volna ha egy kicsit csendesebb lármázásra figyelmeltetnék az illetékesek a pajkos nebulókat.

† **S. M. Vinczentia.** A jó Isten, ki egyedül ismeri az emberi élet határát s intézi az emberek sorsát, ismét egy ifju életnek vetett végett az Orsolya-zárdában.

S. M. Vinczentia szül. Brém Etelka korai halálát hirdeti a kisdud templom harangjának szomorú kongása. Alig élt. — Életének 22-ik, szeplőtelen női életének ötödik évében szólítja őt magához a jó Isten. — Szomorítólag hat a lélekre egy ily fiatal, buzgó és Isten szive szerinti szerzetesnő korai halála, de megnyugtató a gondolat, hogy csak e világra nézve halt meg, lelke azonban ott van a jó Istennél, hogy elvegye tőle azt a jutalmat, mit azoknak ígért, kik kevés napok alatt is sok időt éltek.

Haláláról zárda a következő gyászjelentést adta ki:

Jézus! Mária! József! Angela! Orsolya! Az üdvösségnek 1905. esztendejében, szeptember 26-án reggel 6 órakor, sz. Annáról nevezett sz. Orsolya-zárdánkban elhunyt az Urban, a halotti szentségek ájtatos felvétele után, kedves kartestvérünk Szent Agostonról nevezett Soror Mária Vinczentia, született Brém Etelka, életének 22-ik, szerzetesi életének 5-ik esztendejében; hült tetemei szeptember 27-én d. u. 4 órakor fognak a boldog feltámadás reményében az anyaföldnek átadatni. Az Istenben elhunytak lelkét a t. Papság, a zárda-szüzek és a keresztény hívek buzgó imáiba ajánljuk. Requiescat in Pace!

* **Szent Januárius csodája.** Nagy fényvel és a hívek részvételével folyt le f. hó 19-én Nápolyban a város védszentjének, szent Januáriusnak (San Gennaro) az ünnepe. Nevezett nagy szentnek nem csak vértanui halálát előzték meg nagy csodák, hanem szent ereklyéi körül is oly dolgok történnek, amelyeknek megmagyarázására a hitetlen tudomány képtelen s amiket a keresztény tudomány ezzel az egy szóval tökéletesen megfejt csodák. Ugyanis szent Januárius vére, mely két üvegampolnában az év folyamában egészen szilárd és mozdulatlanul tapad az edény falaira: évente kétszer, t. i. májusban és szeptemberben, a szent patronus ünnepén, folyékonyvá válik a jámbor nép imájára s aztán ismét visszatér szilárd állapotába. A szent vér és a védőszent feje a Nápolyi székesegyházban őrzik nagy gondnal s a hívők nagy számát vonzza minden alkalommal a karakterisztikus olasz városba, Nápolyba. Ez évben az Aostai herceg és hercegné is jelen volt a csoda megismétlődésénél reggeli 9 órától délután

háromnegyedéig. A magas vendégeket Prisco nápolyi biboros érsek és udvara fogadta ünnepélyesen és vezette be a templomba. A hercegi pár a czelebráló biborossal szemben foglalt helyet, ahol azelőtt a nápolyi király szokott ülni s jelen volt és részt vett a csodát kérő imában s ugyancsak ünnepélyesen kísérte s a nép akklamációi közben távozott. A csoda megtörténtével a hercegi pár csókolt meg először a szent vért tartalmazó ampolnát.

* **Stark Gyula jubileuma.** A végrehajtó bizottság által megállapított ünnepség három főrészből áll: *Az olasz-i róm. kath. plébániai templomban* október 1-én reggel 8 órakor hálaadó istentisztelet, melyen a növendékek az iskola zászlajával jelennek meg. Onnan a kath. tanítók a növendékekkel a nagyváradi-olasz-i róm. kath. iskolába vonulnak, hol az ünnepeltet a Nagyvárad vidéki róm. kath. Tanítóegylet nevében Falotay László praelátus, egyházmegyei tanfelügyelő üdvözlö. Azután következik a gyermekek szeretet kifejezése. II. *Ünnepi közgyűlés.* Délelőtt fél 12 órakor megjelennek az ünnepelt tisztelői a várad-olasz-i róm. kath. iskolában, hol őt az ünnepélyt rendező végrehajtóbizottság fölkérésére a társadalom nevében Hlatky Endre országgyűlési képviselő üdvözlö s a Stark Gyula nevére szóló s addig begyűlő alapítványt átadja. Miért is kívánatos a szétküldött iverken a gyűjtés mihamarabbi foganatosítása. — A beszédre a jubiláns válaszol. Ez ünnepélyre a volt tanítványok is meglepetést terveznek. III. *A bankett.* A Pannonia éttermeiben este 8 órakor ünnepi lakoma. Részvételi jegy ára 3 korona, mely a jegy vételénél fizetendő. Jegyek válthatók Mezey Mihály közjegyzői irodájában, továbbá a Biharmegyei kaszinó, Kath. kör és Kath. legényegylet helyiségében. Az ünnepélyt előkészítő végrehajtóbizottság megtartott értekezletén egyhangulag azon óhaját juttatta kifejezésre, hogy a lakomán a hölgyek is minél számosabban jelenjenek meg. — A Nagyváradvidéki róm. kath. tanítóegylet s a Biharmegyei tanítóegylet vidéki t. tagjait az ünnepségekre s különösen az esti bankettre a kath. tanítók központi választmánya ez uton hívja meg. A lakomán az ünnepeltet a társadalom nevében Sipos Orbán kir. tanácsos köszönti, dr. Szmezsányi Pál megyéspüspökre, mint az iskola kegyurára pedig dr. Hoványi Géza mond köszöntést. Az össztanítószög nevében az ünnepeltet Nagy Lajos róm. kath. népiskolai tanító üdvözlö. Hivatalos tósz lesz még a volt tanítványok megbtöztöjtjéé.

* **Gyászrovat.** Özv. Hintzinger Sándorné, szül. Lieber Katalin, f. évi szeptember 25-én este 9 órakor áldásos életének 77-ik, gyászos özvegyiségének 23 ik évében, hosszas szenvedés után Szalárdon jobblétre szenderült. Az elhunyt matróna földi maradványai ma szerdán 27-én délután 2 órakor fognak Szalárdon beszenteltetni, onnan Szőregre szállítani és ott a vasuti állomástól 28-án délelőtt 10 órakor az ottani sirkertben örök nyugalomra helyeztetni. A megboldogultat nagy s előkelő család gyászolja.

* **A főgimnázium a Kossuth-szoborra.** A nagyváradi premontreirendi főgimnázium ifjusága lelkes tanári karának buzdítására már több ízben jelentékenyen gyarapította a nagyváradi Kossuth-szobor alapot. A főgimnáziumi Eötvös-önképzőkör gyűjtéséből 54 koronát küldöttek be ez év márczius 18-án. Folyó év ápr. 15-én dr. Pácz Sándor tanár ivén 119 korona folyt be a szoboralapra, melyből 33 korona a tanulóifjuság, 86 korona a tanári kar adománya. Az ideai tanév kezdetén a beiratások alkalmával rendezett újabb gyűjtés eredményeképpen 70 korona 95 fillérrel járult a főgimnázium ifjusága a Kossuth-szobor alaphoz. Ehez az összeghez az iskola egyes osztályai a következő összegeket adták: 1. A) osztály 774, 1. B) o. 767, 2. A) o. 350, 2. B) o. 1760, 3. A) o. 5—, 3. B) o. 10—, 4. o. 5—, 5. o. 6—, 6. o. 280, 7. o. 3—, 8. o. 264 korona. A szives adakozóknak és hazafias vezetőknek hálás köszönetét fejezi ki a Kossuth-szobor bizottság nevében dr. Adorján Emil, elnök.

* **Hatósági mészárszékek Budapesten.** A székesőváros — Bécs példájára — már régebben megindította a moegalmat a hus magas árának csökkentésére, előbb tárgyalásba ereszkedtek az ottani mészárosokkal, azonban minden eredmény nélkül, mire, mint értesülünk, szombatom három hatósági mészárszéket fog-nak megnyitni, mely hivatva lesz 20—25 százalékkal olcsóbban adni a húst, mint a mészárosok. Városunkban érthetetlen módon egyre drágább a húsféle, pedig még nem tört ki a forradalom, mint a hogy a külföldön szeretik hiesztelni és nem kell a felkelő katonaságot élelemmel ellátni, vagy talált ebbe a kedves szokásba akarják magukat beleélni a mészárosok, no akkor kedves publikum várhatssz míg ők kiábrándulnak, mert forradalom nem lesz ugyan, legfellebb a nagyközönség fog egy kis szövetséget kötni és helyben is föllogja állítatni a hatósági mészárszéket.

* **Időjelzés.** A központi meteorologiai intézet időjelzése szeptember 27-re: *enyhe, elvéte csapadék.*

x **Dóra-örém** a legjobb pattanások, szeplő, sömör és napégetés ellen *ára 1 kor.* Dóra-szappan 70 fillér, készíti „Kigyó-gyógyszertár” Nagyvárad, Bémer-tér Telefon: 431. szám.

x Feltűnést keltő ujdonságok lesznek a mai nap folyamán (egész nap) a *Kenyeres és Engländer* cég látogatott üzletében kiállítva, melynek megtekintésére felhívjuk a hölgyközönség figyelmét.

Pannonia étterme és teli kert.

Első minőségű **Dréher-féle KORONA-SÖR**, termelőktől beszerzett **kitünő BOROK**; továbbá izletes villás-reggeli **zóna szerint is kiszolgálva 20 fillérért.**

Tisztelettel

KARNER GYULA vendéglős.

x **Sok pénzt takarít,** ha mindennemű vásznat, ágyneműt, paplant, takarót, női és férfi fehérneműt közvetlenül gyárakból rendel. *Kereskedelmi iroda Budapest, Kerepesi-ut 65. I. em.*

x Azt a nagy raktárt minden cikkben, s azt a divatos szép ujdonságokat oly határtalan olcsó árban, mint az **Amerikai Áruházban** nem kapjuk sehhol sem. Tehát mindenkinek saját érdekébe ajánljuk, hogy szükségletének beszerzése végett oda forduljon. S hálás lesz ajánlatunkért.

IRODALOM.

Magyar döntvénytár. A *Grecsák Károly* szerkesztésében megjelenő Magyar döntvénytár kötetei gyors egymásutánban következnek. Most a VII. kötetet kapjuk, amely a magánjogi gyakorlat közlését kezdi meg. Az anyag roppant nagy terjedelménél fogva a magánjog két kötetet fog betölteni. A most megjelent VII. kötet csak fele a magánjogi anyagnak s a személyjogot, családi és örökjogot tartalmazza.

Ez a kötet némileg eltér az eddiegtől. Magánjogi jogszabályaink u. i. annyi különféle törvényben vannak elszórva, hogy azok egybegyűjtése maga egy vaskos kötetet tenne ki. A szerkesztők ennél fogva csak a kimagaslóbb törvények szövegét közlik egészben a döntvények előtt.

Beosztásában a kötet a magyar polgári törvénykönyv tervezetének rendszerét követi, a mi helyes. Helyeslendő az is, hogy a tervezet szövegét nem közli. Ez a szöveg ugyanis oly

egyenetlen, a Zsögöd által fogalmazott, részben pedig annyira nehézkes, zavaros és sallangos, hogy mostani alakjában úgy sem fog megmaradni. Elég volt a tervezet szakaszaira utalni.

A mi kiválasztott joganyagot illeti, az szerencsés kéz munkáját dicséri. Mindenütt a jellemző esetek vannak kiszemelve, a hol a Kuria gyakorlata ellentétes határozatokat produkált, ott ez az ellentét is feltüntetett.

A magánjogi I. kötet tehát minden tekintetben kielégítette a várakozást s méltóan sorakozik a vállalat eddigi kötetéhez. A jogi irodalmunkban hézagot pótló vállalat megrendelhető Politzer Zsigmond és fia könyvkereskedésében Budapesten.

Igazságszolgáltatás.

Az októberi esküdtek.

Tegnap délután állította össze a törvényszék sorsolás útján az októberi esküdtszék szolgálati lajstromát. A nyilvános ülésben Csulyók Béla dr elnökölt, részt vettek benne a törvényszék részéről *Biszterszky* Elemér dr és *Korn* Lajos dr bírák, a királyi ügyészség képviselőiben *Popp* Sándor dr alügyész. A jegyzőkönyvet *Hollmayer* Béla vezette. Törvény szerint kísorsoltak harmincz rendes és tíz helyettes esküdtet.

Rendes esküdtek:

Biró Benedek földbirtokos Kőtegyán, Nabroszky Sándor erdész Rév, Mikusay József tanító Nagyvárad, Moskovits Miklós dr gyáros Nagyvárad, Darvassy Lajos városi tanácsos Nagyvárad, Bardos Ferencz püspökségi tiszt Nagyvárad, Bujdosó Bálint földműves Komádi, Dus László városi főügyész Nagyvárad, Tóth Zsigmond kereskedő Nagyvárad, Jenei István földbirtokos, Berettyóújfalú, Kelemen Kálmán fogyasztási adóhivatali főnök Nagyvárad, Bugyi Sándor evangélikus református lelkész Bihar-püspöki, Adorján Emil dr ügyvéd Nagyvárad, Juhos Lajos tanító Bihar, Hóza Dániel kereskedő Bihar-diószeg, Boros Gyula gyógyszerész Berettyóújfalú, Juricskay Dezső földbirtokos Örvénd, Jámbor István földműves Nagyszalonta, K. Szabó István földbirtokos Bihar, Győri Géza tőrdész Vaskóh, Wiener Jenő gyárigazgató Nagyvárad, Bauer Viktor kefékötő Nagyvárad, Winkler Lajos tanár Nagyvárad, Zilahy Lajos közjegyző Nagyszalonta, Szondy Vilmos menházgondnok Nagyvárad, Jakabffy Árpád építész Nagyvárad, Ország Antal orgonakészítő Nagyvárad, Kovács Albert uradalmi gazdasági főintéző Sarkad, Szikszay Lajos ügyvéd Nagyszalonta, Weingärtner Andor gazdasági-egyleti titkár.

Helyettes esküdtek.

Tunyogi József csizmadia, Wechsler Adolf kereskedő, Aufrecht Alajos irodafőnök, Kovács István gazdálkodó, Bodnár János bádógos, Kovács Kálmán asztalos, Fröhlich István gépész, Gyulai Károly csizmadia, Lukács Antal asztalos, Váci Benj min fodrász.

Az ülésszak október 16-án kezdődik.

TÁVIRATOK.

Kaosz.

Dermedtség.

Budapest, szept. 26. (Saját tud. táv.) Mindenki kibontakozást várt az elmúlt nagyszombattól a sir után életet. Ehelyett

dermedtséget hozott s akkora zürzavart, amelyben egyszerűen lehetetlen látni. *Mi lesz?* kérdik a politikusok és nem tud rá felelni senki. Tényleg pedig érdemes dolog jóformán nem történik — *semmi*. Hát így vagyunk. A kombinációknak is, az elkeseredésnek is még mindig egyformán központja a meddő, keserű csalódások közt lefolyt audiencia.

Kétes szenzáció.

Ebbe a központba hatalmas szenzációt kapcsol most egy fővárosi képes esti lap, amely különben is igen nagy barátja a kalandos híreszteléseknek, a melyeket iparszerűleg kultivál.

A szenzáció szinte világra szóló ugyan, okunk van azonban benne kételkedni. Már csak azért is, mert *Berlinből jó*, ahonnan már sok lóditás és skandalum szárnyalt világra, így legutóbb is a *Zigányügy*. De meg egyáltalán az egész hír híjjával van minden komolyságnak és szavahihetőségnek.

A berlini tudósítás szerint, ami Bécsben történt, próbálkozása volt az udvari köröknek arra nézve, hogy Ő felségét *dilemma* elé állítsák és *lemondásra* bírják.

Nevezett lap azt is tudni veli, hogy az udvarnál két párt van, amelyek éles ellentétben állanak egymással. Egyik párthoz tartoznék a *főherczegek tulnyomó része*, valamint az *összes főherczegnők*. Ez a párt Ferencz Ferdinánd helyett Károly főherczegét, Ottó főherczeg fiát kívánja egykor a trónon látni.

A másik frakció azért óhajtana a király lemondását, miután *nyügnök* tartja az ő szertartásszerű, *rideg szigorát*. Ez a csoport azt óhajtana, hogy *minél hamarabb foglalja el a trónt Ferencz Ferdinány*.

A két udvari párt készlettel volna állítólag elő a szombati kihallgatást, amelyet egészen az ő műüknek mondanak. *A nagygyűlést felfúj szenzáció vajmi kevés fórum előtt fog hűlre találni.*

A trónörökös.

Annál örvendesebb ugyane forrásnak az a híre, hogy Ferencz Ferdinánd trónfoglalása után majd *nem fog elzárkózni a nemzeti követelmények kielégítésétől*. Legfő törekvése az lesz, hogy *megszerettesse* magát nemzetével, népével.

Fejérváry.

Fejérváry bécsi útjára a kormány magyar félhivatalosa szerint azért van szükség, mert megegyezés nem jött létre, a koalíció pedig kormányt alakítani nem akar. Azért kell *ujabb — ügyvezető kormány*.

Ezzel szemben a N. W. T. azt mondja, hogy Fejérváry mai meghívásával *a fonál a király és a nemzet között* végleg elszakadt.

Egy fővárosi lap szerint *Fejérváry* közvetlen bukása előtt nagyszabású programot nyújtott be a királynak, amelyben a legalkalmatlanabb kormányzást proponálta. *Harminczöt főispáni székbe* akart kinevezni miniszteri tanácsosokat

és titkárokat. Ha már most a király ügyvezető kormányt újra Felérváry vezetése alatt nevezne ki, akkor mindenképp el kellene fogadni a bukott parlamentáris miniszterelnök terveit.

Zichy János gróf.

A liberális lapoknak csak sok bajuk van Zichy János gróffal. Egy bécsi ujság most azt írja, hogy a gróf a legteljesebb mértékben bírja úgy a királyt, mint a trónörökös rokonszenvét és bizalmát. Ez ugyan már régi dolog. Kétszer is megkínálták a kabinetalakítással, de nem vállalkozott. Ha így van, ez is csak dicsőségére válik. A szabadelvűek pedig csak irigyeljük továbbra is.

A manifestum.

A nemzethez intézendő szózat szövegezésére a vezérlőbizottság albizottságot alakított.

Kristóffy és Kaffka.

Mint egy függetlenségi esti lap írja, Kristóffy rá akarta bírni *Kaffka* miniszteritanácsost a törvényhatósági ügyosztály főnökét, hogy lásson hozzá az ellenálló törvényhatóságok megrendszabályozásához. *Kaffka* azonban kijelentette, hogy nem teheti magát tönkre örökre és nem vállalkozott.

A koalíció ijesztgetése.

Fővárosi politikai körökben elterjedt hírek szerint a budapesti negyedik hadtestet kicserélik a zágrábi tizenharmadik hadtesttel. Ez a hír azonban csak vaklárma, meg akarják vele félemlíteni a szövetkezett ellenzékét.

Az új disszidensek.

A kormány félhivatalosa azt írja, hogy Nagy Ferencz és társai, az új disszidensek csatlakozni fognak a régi disszidensekhez, tehát a koalícióhoz.

Gautsch.

Gautsch a rajksztráiban tiltakozott az ellen, mintha ő állotta volna útját az általános szavazati jog érvényesülésének. *Nem szokása a magyar ügyekbe beleszólani* . . .

Az orosz minisztérium.

Budapest, szept. 26. (Saját tud. távirata.) Pétervárról jelentik, hogy most egészen bizonyosnak látszik, hogy a császár Wittét fogja kinevezni miniszterelnöknek. A minisztérium a következőképen alakult meg. Romanov pénzügyminiszter, Rolde báró igazságügyminiszter, Lammsdorf gróf külügy-, Schuhomlinov földművelésügy-, Rödiger hadügy-, Wirilev tengerészeti, Rubenkov herczeg, a moszkvai egyetem rektora közoktatásügyi- és Witte belügyminiszter.

Az osztrák költségvetés.

Budapest, szept. 26. (Saját tud. táv.) A Reichsrathhoz beérkezett irományok között van az 1906. évi költségvetési törvény tervezete. Az állami kiadások végösszege 1,819,042 210 koronában, az összes bevételek pedig 1,822,027,401 koronában van előirányozva. A múlt évi előirányzat 1,782,376,055 korona volt. Az 1906. és 1905. évi előirányzat terve között

nincs lényeges különbség. Megemlékezésreméltó csupán a közös ügyek költségeinek fedezéséhez való hozzájárulás tétele. Ezt a tételt, tekintettel arra, hogy a közös államháztartás szükségleteit a delegációk még nem állapították meg számszerűleg, az 1905. évi előirányzati összegben kellett felvenni. Az ezen fejezetenél mutatkozó 1.632.000 korona szükségleti többletet a vámjövedék átmeneti tételt képező fölöslegének az előrelátható eredményre való tekintettel történt felemelése idézi elő.

NYILTTÉR.

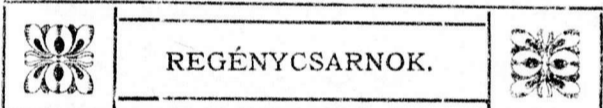
Arnheim S. J. cs. és kir. udvari szállító

pénz-szekrény és tressorgyár

BUDAPEST.

Gyár: V. Árbocz-u. 3. (Váci-út mentén.)
Mintaraktár: V., Erzsébet-tér 17. sz.

Tűz, betörés és thermibiztos pénzszekrények, páncélszekrények, páncélszobák. Tűzmentes könyv- és okmány szekrények. Safe Deposites.

Szomszéd kishojtárja. 13.

— Elbeszélés. —
Irtá: Akhandesz István.

— Minek is jöttem volna vissza? — Nem volt itt keresni valóm semmi, magát elveszi Baltás András, — boldog lesz.

— Gondoltam, jobb távol maradni, idővel talán, — feledek.

Egyszer csak kapok az anyámtól egy sürgőnyt: « Fiam jöjj rögtön apád halálán, van! » Ez parancs volt, haza jöttem; itthon már akkor atyám ki volt terítve.

Eltemettük, elakartam hagyni újból a tájat, de megtudtam a maga esetét és ezért maradtam itthon.

— És most azért jöttem Magda, édes! Legyen a feleségem, feledjen el mindent megbecsülöm százszor jobban, mint Baltás András megbecsülte volna.

— Az anyám bele egygyezés maga olyan jó! — megszereti és nem bánja, hogy fia egyszerű szegény lányt vett el.

Magda arcán nem látszott öröm, mintha nem is ő róla volna szó.

— Tihamér úr! — maga mindég olyan jó volt hozzám, — szólt bánatosan. — Áldja meg az Isten! ezelőtt azt hittem, hogy tréfál velem, most látom hogy nem úgy van.

— Nem lehetek én a magáé Tihamér úr, folytatá Magda csendesén, — halgassa csak, megmondom miért?

— Kis lány koromba, talán hat éves lehettem, mikor Tóth Imre bátyám magához vett mint árvát. Ugy is tartottak mindég, mint kegyelem kenyéren élőt, — nem volt senkim, kinek örömmöm, vagy panaszom elmondhattam volna.

— Tizenöt éves lehettem, mikor megismerkedtünk az Andrással; ő is árva fiú volt, én is, azt gondoltam egymásnak szánt benün-

ket az Isten. — Csalatkoztam benne, elhagyott és elvette a Klárit.

— Nem átkozhatom, Isten rendelte így, meg én nagyon szegény lány vagyok, nincs semmim . . .

Szemei megteltek könnyel, úgy fájt neki valami.

— Tihamér úr! mondta lassan:
— A magáé se lehetekén mert nekem igazán nincs már semmim.

— Most meg én megyek el a faluból, nem tudok itt maradni. Nem elég a magam baja; még más is törődik velem, — nevetnek rajtam.

— Nagy a világ majd csak lelek egy zugot, hol nem bánt senki.

Nem volt ostoba ember Sőregy Tihamér, látta, hogy Magdának igaza van, itt hasztalan minden kérés; csak ugyan nincs már semmije, odaadta Baltás Andrásnak az pedig ellökte, elszórta a szélbe.

Felállt megfogta a lány kezét és szomoruan szólt:

— Magda! — nem kényszeríthetem arra, hogy szeressen; maga se tehet róla, a szívnek parancsolni nem lehet. — Gondolja meg amit mondtam, — én nem sietek, gondoljon rám.

Nehezére esett a szó, könnyek csillogtak, szemébe, sietve hagyta el a házat. »Istenem!« — sohajtott fel,

— Minek is jöttem én ide, most még nehezebb lesz feledni . . .

* * *

Magda valóban feltette magában, hogy elhagyja Sárberket, csak mindég halogatja; olyan gyenge, nem tudja mellel mostanában. Nagynénje olyan aggódó szemekkel néz rá. Igaz! — Azon az éjszakán meghült azóta köhög . . .

* * *

— Magda elutazott. Meglelte azt a zugot hol már csakugyan nem bántja senki. — Elvitte a »rémes anygál« a tödővész.

Mikor az első hó leesett, ő is kün volt, a temetőben, nem kísérte síró részvét, — csak egy öreg asszony, az se sirt. Mit siratott volna rajta? Csak ő látta mit szenvedett az a lány, még nálla volt . . . Szegény Magda! hagy pihenjen — »legyen neki könnyű a föld!« . . .

Soha, még duhajabb ember nem volt Sárberken, mint Baltás András. Ősz óta mintha belebujt volna minden ördög, valóságos átok a faluban.

Ahány valamire való legény van, annak már mindnek beverte a fejét. Kerülik, mint a nyavalyát, nem ismer senkit, a feleségét veri. Hasztalan akarják az öregei szép szóval, pirongatással jobb utra téríteni nem lehet.

Nincs otthon soha, nem találja helyét sehol, csak a korcsmában; egész héten iszik, üldözi valami nagyon. Már rég bezárták volna, a sok betört fejért, de Tóth Imre mindég csak kimentette.

(Vége köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, szept. 26.

Buza okt. — — — —	15-94
Rozs okt.-re — — — —	12-64
Tengeri április 1906. — — — —	16-16
Zab ápr. ra — — — —	12-12
Repeze aug.-ra — — — —	21-06

Értéktözsde.

Budapest, szept. 26.

Osztrák hitelrészvény — — — —	669-25
Magyar hitelrészvény — — — —	782-75
Leszámitoló bank — — — —	474-—
Rimamurányi — — — —	588-—
Osztrák-m. államvasuti részvény — — — —	675-—
Közuti vasut — — — —	572-—
Városi villamos vasut — — — —	314-—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1905. szept. 26-én.

Magyar aranyjáradék 4% — — — —	1-1575
Magyar koronajáradék 4-0% — — — —	96-30
Magyar koronajáradék 3 1/2% — — — —	88-—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4% — — — —	96-75
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény — — — —	97-50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön — — — —	221-—
Titza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön — — — —	166-—
Osztrák járadék papirban — — — —	100-30
Osztrák járadék ezüstben — — — —	101-20
Osztrák járadék aranyban — — — —	119-50
Osztrák korona járadék — — — —	100-55
1860. oszt. államsorsjegyek — — — —	162-—
Osztrák-magyar bankrészvény — — — —	16-45
Magyar hitelbank részvény — — — —	7-8550
Osztrák hitelbank intézeti részvény — — — —	6-7650
Osztrák-magyar államvasuti részvény — — — —	—67-5
20 frankos arany (Napolendor) — — — —	19-10
Német birodalmi márka — — — —	117-42
London vista — — — —	239-82
Páris vista — — — —	95-32
20 márkás arany — — — —	23-42

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Kiváncsi előfizető. Ha arra kíváncsi, hogy mikor lép be az újpárti vezér — a szabad- elvűpártba, akkor csak a szedő szekrény ördögös manójához utasíthatjuk. Biz az sajtóhiba a javából. Valóságos Csimborasszó. Még csak nem is elírás, hanem, ismételjük telivér sajtóhiba. Ezt a kéziratból konstatálhatjuk. Ha kíváncsi rá, bármikor meggyőződhetik róla személyesen. Észrevehető egyébként az így elnyomított passzuson is, amely így jelent meg: »Bánffy a függetlenségi pártban.« Ez a czim. Eddig jól van. Az alatta következő szöveg azután ilyen eltorzult: »Híresztelik, hogy Bánffy a bécsi események hatása alatt be fog lépni a szabadélvű- pártba.« Pláne így a — »vártba.« Hanem ilyesmi minden jó családból való lapnál megeskik. Egyik tekintélyes fővárosi napilap például Györgynek nevezi egyik legutóbbi számában az erdélyi püspököt. Mindenesetre jól tudja a lap korektora is, hogy Gusztáv a főpásztor keresztneve. De hát a sajtóhiba benne maradt. Már a ténybeli tévedés, az aztán egészen más. Ilyesmi azonban nálunk nem szokott előfordulni, miután alaptalanul nem írunk, fantázia után nem dolgozunk. Mostanában valahol egy kanonokot pályázattal a józsefvárosi plebániára, összecserélve egyik budapesti káplán-rokonával. Ugyancsak a közelmúltban valahol egyik esküdt- széki tárgyalás ötvenéves koronatanuját megtették tizennegyvesnek és agyonlövették, pedig szegény hűségesen megjelent és vallott is. Nem régen va- lahol három-három havi börtönt szabtak ki a tudósítás szerint a vádlottakra, noha a börtön mi- nimuma hat hó. Nem: egy ilyen közelékvő példá- val szolgálhatnánk még.

Hát más a sajtóhiba, más az elírás is és megint más a tájékozatlanság. Pedig hányszor, de hányszor támad neki a liberális sajtó külföldön, belföldön a katolicizmusnak egészen alaptalanul, tájékozatlanul.

A szerkesztőnőrt felelős:

Dr. VU CSKICS GYULA.

HIRDE TÉSEK

jutányos árban

felvételnek

a

„TISZÁNTÚL“

kiadóhivatalában.

